

HZ. PEYGAMBER'İN İLTİFAT ETTİĞİ BAZI HANIM SAHÂBÎLER VE İLTİFAT ŞEKİLLERİ*

Sümeyye EKER

Necmettin Erbakan Üniversitesi Doktora Öğrencisi

ÖZ

Hız. Peygamber risalet hayatı boyunca çevresindeki ashâbıyla yakın ilişki içinde olmuş kadınlar gibi erkeklere de iltifatta bulunmuştur. Peygamberimiz'in iltifattı, ashâbın hayatında unutmadıkları, unutmayacakları bir ikram olmuştur. Büyüklere ayrı, küçüklere ayrı, yetimlere ayrı, kadınlara ayrı, özetle herkese konumuna, durumuna, kişiliğine göre iltifatlarda bulunmuştur. Hız. Peygamber, ashâbına iltifatta bulunurken onlardaki vasıflara atıfta bulunmuştur. Yani Allah Rasûlü, ashâb-ı kirâmın şahıslarından daha ziyade onların iç alemlerine, derinliklerine, sadakatlerine teveccüh buyurmuştur. Bu iltifatlar hem Hız. Peygamber ile sahabe arasındaki ilişkiyi artırmış hem de sahabe bu iltifatlara layık olmak için ellerinden gelen çabayı göstermiştir. Onların bu davranışı bizler için de önemli ölçüde örnek teşkil etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ashâb, İltifat, Hız. Peygamber, Risalet, Hanım Sahabiler.

ABSTRACT

Some Female Companions of Prophet Muhammad that He Complimented and Types of Compliments

Prophet Muhammad throughout his prophet mission has always pursued close relationships with companions around him and complimented men as he did women. Prophet Muhammad's compliments became a treat for the companions that they did not forget or could not forget. He treated elderly, children, orphans and women differently; briefly, he gave compliments to each individual according to his/her state, condition and personality. In other words, Messenger of Allah, instead of paying attention to their appearance, placed a higher priority on their inner feelings, their spiritualities and their devotions. Not only have these compliments fostered the relationship between the Prophet Muhammad and his companions but also have motivated companions to put in effort to deserve his compliments. The companions also constitute a perfect example with their behavior significantly for our generation.

Keywords: Companion, Compliment, Prophet Muhammad, Prophethood, Female Companions.

* Bu makale "Hız. Peygamber'in Ashâba İltifatları" isimli yüksek lisans tezinden yeniden gözden geçirilerek hazırlanmıştır.

GİRİŞ

İslâm Tarihinde Sahâbe, erkek ve kadın olarak Hz. Peygamber'in ebedi aleme göç edinceye kadar onunla birlikte olan, onun tebligatını, sözlerini, nasihatlarını işiten, hareketlerini gören emir ve tavsiyelerini dinleyip yerine getiren kişilerdir. Onlar Hz. Peygamber'den duydukları, öğrendikleri, yazdıkları hadisleri kendilerinden sonraki nesillere aktarmışlardır. Hadislerin günümüze kadar sağlam bir şekilde gelmesini sağlamışlardır.

Sahâbe Hz. Peygamber'in terbiye ettiği bir nesildir. Ondan ilim, ahlâk, fazilet öğrenmiş, onun terbiyesi altında yetişmişlerdir. Bunun yanı sıra İslâm dini ve Hz. Peygamber uğruna büyük sıkıntılara göğüs germişler, yerlerinden yurtlarından işlerinden güçlerinden, çoluk çocuklarından, ana, baba, evlat ve akrabalarından ayrı düşmüşlerdir. Hz. Peygamber'in etrafında halka oluşturmuşlar, kanlarını, canlarını, mallarını onun yoluna feda etmekten çekinmemişlerdir. Bu bakımdan sahâbe bir yandan Hz. Peygamber'in terbiyesi altında yetiştikleri, öte yandan İslâmiyet uğruna görülmemiş fedakarlık örnekleri gösterdiklerinden dolayı üstün ve faziletli bir nesil sayılmaya hak kazanmışlardır.

İşte bu ve benzeri özelliklerdeki ashâbına Hz. Peygamber çeşitli şekillerde iltifat etmiş ve onları onurlandırmıştır. Sıkıntılar karşısında direnmelerini, sabretmelerini ve yılmamalarını tavsiye etmiş ve onları cennetle müjdelemiştir. Onlara yakınlık göstermiş, gönüllerini hoş edip, sevindirmiştir. Bazen kalkıp bizzat evlerine gitmiş, evlerini şereflendirmiş, onun bu ziyaretleri sahâbiler için en büyük mutluluk olmuştur.

Bu makalede Hz. Peygamber'in müslümanların anneleri sayılan dirâyet ve zerâfet timsâli, zevceleri ve kızları ile nice kadın sahâbilerin hayatı ve kişilikleri en güzel örnekler olarak sunulmuştur.

Hz. Peygamber'in hanımlara yaptığı iltifatları şu başlıklar halinde ele alabiliriz:

1-Sözlü Olarak İltifat

a) İsim, Künye, Unvan ve Lâkab Vererek

Hz. Peygamber'in erkek sahâbilerin isimlerini değiştirip, onlara mânâsı güzel isimler ve lâkaplar koymuştur. Rasûlüllah aynı uygulamayı hanım sahâbilere de yapmıştır. Nitekim Hz. Âişe, ufak tefek yapılı, beyaz tenli idi. Bu bakımdan Rasûl-i Ekrem ona, "beyaz tenli" anlamına gelen "Hümeyrâ" lâkabını takmıştı.¹

Hz. Âişe'nin çocuğu olmadı. Bununla birlikte, Araplar'da anne ve babaların büyük erkek çocuğunun adını künye olarak almaları âdeti sebebiyle bir künyesi olmadığına üzüldüğünü söyleyince, Hz. Peygamber ona kız kardeşi Esmâ'nın oğlu Abdullah b. Zübeyr'e nisbetle Ümmü Abdullah künyesini vermişti.² Hz. Peygamber onu çok sevdiği için kendisine Ayşe, Uveys ve Âiş diye de hitap ederdi.³

¹ Fayda, Mustafa, "Âişe", *DİA*, İstanbul, 1989, II/202.

² Öztürk, Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, İstanbul, 1990, s. 54.

³ Fayda, Mustafa, "Âişe", *DİA*, II/202.

Hız. Fâtıma'ya, Fâtıma isminin verilmesi hususunda Rasûl-i Ekrem: "Kızımı, ancak, Allah onu ve sevenleri Cehennem'den uzaklaştırdığı için Fâtıma diye adlandırdım" buyurmuştur.⁴

Zeyneb bint. Cahş, hicretin beşinci yılında Hız. Peygamber'le evlenmiştir. Rivâyete göre Zeyneb'in ilk adı "Berra" idi. Hız. Peygamber bundan böyle isminin Zeyneb olduğunu söyleyerek onun ismini değiştirdi.⁵

Ebû Talha'nın oğlu hasta idi. Ebû Talha sokağa çıktı ve arkasından çocuk öldü. Ebû Talha eve döndüğü zaman:

-Çocuk nasıldır? diye sordu.

Annesi:

-Şimdi hiç bir ağrısı yok, tamamen rahata kavuşmuştur, dedi ve kocasının yemeğini getirip önüne koydu. Ebû Talha yemek yedikten sonra karısı ile yatarak cinsel ilişkide bulundu. Ondan sonra karısı ona:

-Çocuk ölmüştür. Onu kaldıralım, dedi. Ebû Talha sabahleyin Peygamber Efendimiz'e giderek gecede olup bitenleri anlattı. Peygamber Efendimiz:

-Bu gece gerdeğe girdiniz mi? diye sordu.

Ebû Talha:

-Evet, dedi.

Peygamber Efendimiz:

-Allah'ım, bunlara bereketli kıl, diye dua etti ve Ümmü Süleym bir erkek çocuk doğurdu. Çocuk Peygamber Efendimiz'e götürüldü. Peygamber Efendimiz:

-Çocuğun beraberinde yiyecek bir şey var mı? diye sordu.

-Evet hurma vardır, dedim. Peygamber Efendimiz benden bir hurma alarak ağzında çiğnedikten sonra çıkarıp çocuğun ağzına koydu ve parmağı ile çocuğun damağına sürdü, Peygamber Efendimiz çocuğun adını da Abdullah koydu.⁶

b) Lâtife Ederek

Hız. Peygamber zaman zaman şakalar yapardı. Ancak onun yaptığı şakalar yerli yerinde idi ve çevresine mesaj verirdi. Nitekim Hız. Peygamber'in halası Safiye bir gün Rasûl-i Ekrem'den cennete girmesi için, kendisine dua etmesini istemişti. Hız. Peygamber cennete yaşlıların giremeyeceğini söylemesi üzerine üzülüşünü görünce Rasûlüllah: "Biz o kadınları yeni bir yaratılışla yaratmış ve onları bâkire yapmışızdır" meâlindeki âyetleri⁷ okuyarak onu sevindirmiştir.⁸

Hız. Peygamber bazen Ümmü Eymen'e latife ederdi. Bir gün Ümmü Eymen:

- Bana binecek bir şey veriniz, dedi.

⁴ Öztürk, Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, s. 102; Emre, Mehmet, *Büyük İslâm Kadınları ve Hanım Sahâbîler*, İstanbul, 2013, s. 129.

⁵ Kazıcı, Ziya, "Zeyneb binti Cahş", *Ş/İA*, İstanbul, 2000, VIII/356.

⁶ İbn Sa'd, Muhammed, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, Beyrût, T.siz, VIII/431-434.

⁷ Vâkıa, 56/35-36.

⁸ Uraler, Aynur, "Safiye", *D/İA*, İstanbul, 2008, XXXV/475-476.

Rasûlüllah:

-Seni devenin yavrusuna bindireceğiz, dedi. Ümmü Eymen, lâtifenin inceliğini kavrayamadı ve dedi ki:

-Yâ Rasûlallah, o benim ağırlığımı çekemez ki, ben böyle bir binek de istemedim.

Hız. Peygamber:

-Evet, ben seni devenin yavrusuna bindireceğim, seni çeker, buyurdu.⁹

Rasûlüllah kendisini neşelendirip hoşnut etmek için zaman zaman açık araziye çıkıldığında Hız. Âişe ile koşarak yarış bile yapıyordu.¹⁰ Nitekim Hız. Âişe'nin nakline göre: "Ben daha et tutmamış ve beli ince bir kız iken, bir sefer Peygamber Efendimiz'le birlikte yolculuğa çıktım. Peygamber Efendimiz bir yerde ashâbına:

-Siz ilerleyin, dedi ve ikimiz arkada yalnız kalınca bana:

-Gel seninle koşalım, dedi ve koşmaya başladık. Ben, onu geçtim.

Aradan birkaç yıl geçtikten sonra bir daha onunla birlikte yolculukta iken, bir yerde yine ashâbına:

-Siz ilerleyin, dedi ve ikimiz yalnız kalınca:

-Gel koşalım, dedi. O zaman ben et tutup oldukça göbek bağlamıştım. Yine koştuk. Fakat bu sefer o beni geçti ve gülerek:

-İşte bu seferki benim seni geçişim, senin o gün beni geçişine bedel olsun, dedi."¹¹

c) Müjdeleyerek

Kur'ân-ı Kerîm'de Hız. Peygamber'in müjdeleyici olarak gönderildiği belirtilir. Allahü Tealâ: "Şüphesiz biz, seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gönderdik." (Fâtır, 35/24) buyurmuştur. Nitekim Hız. Peygamber de ashâbına devamlı ümit ve müjde vermiştir.

Âişe validemiz zaman zaman: "Ey Allah Elçisi, cennette senin hanımların kimler olacak?" diye sorunca; Hız. Peygamber tebessüm eder ve şöyle cevap verirdi: "Sen de onlardan birisin ey Âişe."¹²

Hız. Peygamber: "Bana melek gelerek Fâtıma'nın cennetliklerin hanımefendisi olduğunu müjdeledi" demiştir. Cennetlik kadınların en faziletliilerini saydığı bir başka hadisinde de önce Hız. Hatice ile Fâtıma'nın sonra da Âsiye ile Merzem'in adlarını söylemiştir.¹³

Rasûlüllah'ın hastalığı esnasında; Evvâc-ı Tâhîrât Rasûlüllah'ın huzurunda oturuyorlardı. Hız. Fâtıma geldi. Rasûlüllah Fâtıma'yı görünce: "Ey kızım, merhaba!" dedi. Sonra yanına oturttu. Gizlice konuştular. Fâtıma çok ağladı. Kerime-

⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/224.

¹⁰ Topaloğlu, Bekir, *İslâm'da Kadın*, İstanbul, 2001, s. 89.

¹¹ Kândehevî, M. Yûsuf, *Hayâtü's-Sahâbe*, İstanbul, 1980, III/174.

¹² İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/65.

¹³ Zehebî, Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Siyeru A'lâmî'n-Nübelâ*, Beyrut, 1982, II/123.

sinin üzüldüğünü görünce, bir daha gizli olarak birşeyler söyledi. O zaman Fâtıma güldü. Rasûlullah kalkıp gidince, Fâtıma'dan, gizli konuştuklarının ne olduğu soruldu. "Rasûlullah'ın sırrını ifşâ edemem" dedi. Rasûlullah âhirete intikal edince, tekrar soruldu. Hz. Fâtıma dedi ki: Önceki gizli konuşmamızda babam: "Cebrâil (a.s) her sene bir kerre, Kur'ân-ı Kerîm'i benimle karşılıklı okurdu. Bu sene iki kerre okudu. Bundan ecelimin yaklaştığı anlaşılır. Allahü Teâlâ'dan sakın ve sabırlı ol! Ben senin için güzel selefim" buyurdu. Onun için ağladım. Üzüldüğümü görünce, ikinci kerre, yine gizli olan konuşmasında: "Ey Fâtıma, cennet kadınlarının en üstünü olacaksın. Râzî olmaz mısın?" buyurdu. Başka bir rivâyette ise: "Ehl-i Beyt'imden bana en önce sen kavuşursun" buyurdu. Bu habere sevindim ve güldüm.¹⁴

Nitekim bir defasında Cebrâil Rasûlullah'a gelerek Hatice'ye hem Cenâb-ı Hakk'ın hem de kendisinin selâmını söylemesini ve ona inciden olan bir köşkün verileceğini müjdelemesini söylemiştir.¹⁵

Hz. Peygamber tarafından Ümmü Eymen cennetle müjdelenmiştir.¹⁶ Nitekim Rasûl-i Ekrem: "Cennet ehlinde bir kimseyle evlenmek isteyen Ümmü Eymen ile evlensin" buyurmuştur.¹⁷

Allah Rasûlü Ümmü Süleym'i ziyaretlerinden birisinde Ümmü Süleym için şu müjdeyi vermiştir: "Cennete vardığım bir gün, yan tarafımda bir hışırtı duydum. Baktığımda sesi çıkaranın, Ümmü Süleym Gumeysâ olduğunu gördüm."¹⁸

Rasûlullah vefatına yakın günlerin birinde: "Bana en çabuk ve erken kavuşacak olanınız, kolu en uzun olanınızdır" buyurmuştur. Hz. Âişe şu rivâyeti nakleler; "Biz, Peygamber'den sonra herhangi birimizin evinde toplandığımız zaman kollarımızın uzunluğunu duvarda ölçerdik. Bu uygulama Zeyneb bint. Cahş'ın ölümüne kadar devam etti. Zeyneb, kısa boylu bir kadındı. Allah kendisine rahmet eylesin. Onun ölümü ile peygamberin "kolu uzun" ifadesi ile "en çok sadaka veren" demek istediğini anlamış olduk. Zeyneb et işi yapan, deri tabaklayan ve bunu da Allah yolunda tasadduk eden bir kadındı."¹⁹

d) Öğüt Vererek

Hz. Peygamber Ehl-i Beyt'i ile yakından ilgilenir, zaman zaman evlerine giderek sohbetlerine dahil olur, onların gönüllerini hoş tutardı. Rasûl-i Ekrem Efendimiz bir gün yine kızı Hz. Fâtıma'nın evine gitmişlerdi. İçeri girdiği zaman, Hz. Ali ve Hz. Fâtıma, kendi aralarında bazı şeyler konuşarak gülümsüyorlardı.

¹⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/26; Müslim, Ebû'l-Hüseyn Haccâc, *Sahih-i Müslim ve Tercemesi*, çev: Mehmet Sofuoğlu, İstanbul, 1967, *Fedâilü's-Sahâbe*, 98-99; İbnü'l-Esîr, İzzüddin Ebû'l-Hasan Ali b. Ebî'l-Kerem, *Üsdü'l-Gâbe fî Ma'rifeti's-Sahâbe*, Riyâd, T.siz, VII/223.

¹⁵ İbn Hişâm, *Sireti İbn-i Hişâm*, terc: Hasan Ege, İstanbul, 2006, I/319; Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 71.

¹⁶ Efendioğlu, Mehmet, *Arap Olmayan Sahâbîler*, İstanbul, 2011, s. 190-191.

¹⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/223.

¹⁸ Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 105; Öztürk, Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, s. 217; Emre, Mehmet, *Büyük İslâm Kadınları ve Hanım Sahâbîler*, s. 252; Topaloğlu, Bekir, *İslâm'da Kadın*, s. 49.

¹⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/108; Belâzürî, Ahmed b. Yahyâ b. Câbir, *Ensâbü'l-Eşraf*, Kâhire, T.siz, II/69; Kehhâle, Ömer Rıza, *A'lâmü'n-Nisâ*, Dimeşk, 1959, II/61.

Rasûlüllah'ı görünce toplandılar ve konuşmayı kestiler. Rasûlüllah:

"Gülmenizin sebebi neydi, beni görünce neden sustunuz?" buyurdu.

Hz. Fâtîma: "Ali ile sizin yanınızda hangimizin daha sevimli olduğumuz üzerinde konuşuyorduk. Ben (kızınız olmam itibarıyla) yanınızda daha sevimli olduğumu söylüyordum. Ali ise, kendisinin daha sevimli olduğunu ifade ediyordu" cevabını verdi.

Rasûl-i Ekrem:

"Kızım, sen, babanın evlâdına olan tabii sevgisi ve yaratılışındaki şefkatle bana Ali'den daha sevimlisin. Fakat, Ali de benim gözümde senden daha çok izzet ve keramet sahibidir" cevabı ile her ikisinin iki ayrı noktadan değerlerini ifade ve gönüllerini memnun etti.²⁰

e) Teselli Ederek

Safiyye annemizin Yahûdi bir aileden gelmesi Hz. Peygamber'in hanımları arasında konu olmuş, Âişe ile Hafsa'nın bunu ima ederek kendilerini Rasûlüllah ile aynı soydan geldiklerini söylemeleri üzerine üzülmüş, Hz. Peygamber de, "Benden nasıl daha hayırlı olabilirsiniz ki eşim Muhammed, babam Hârûn, amcam Mûsâ'dır deseydin ya!" sözleriyle onu teselli etmiştir.²¹

f) Sır Vererek

Mekke fethi için hazırlıklara başladığında bu seferin ne tarafa olacağını herkesten gizleyen Hz. Peygamber bunu sadece Hz. Âişe'ye bildirmiş, Hz. Ebû Bekir bu hazırlığın Mekke için olduğunu kızından öğrenmişti.²²

Rasûl-i Ekrem'in Hafsa'ya (veya diğer bir eşine) bir sır vermiş, onun bu sırrı saklamayıp rivâyete göre Hz. Âişe'ye haber vermesi üzerine Allah Teâlâ Hz. Peygamber'i durumdan haberdar etmiştir. Bu sırrın ne olduğu hususunda kaynaklarda başlıca üç rivâyet yer almaktadır: Bal şerbeti olayı üzerine Rasûlüllah'ın bir daha bal şerbeti içmeyeceğine dair yemin etmesi, câriyesi Mâriye'yi Hafsa'nın evde bulunmadığı bir sırada onun odasına alması sebebiyle üzülen Hafsa'ya bu olayın bir daha tekrarlanmayacağını söylemesi, kendisinin vefatından sonra devlet yönetiminin Hz. Ebû Bekir ile Ömer'e kalacağını bildirmesi, Allah'ın helâl kıldığı şeyleri, eşlerini memnun etmek için kendine haram etmemesi gerektiğine dair âyetin ilk iki olaydan biri üzerine nâzil olduğu belirtilmektedir. Sebebi kesin olarak bilinmemekle beraber muhtemelen sır saklamadaki kusuru yüzünden Hz. Peygamber'in Hafsa'yı boşamak istediğini öğrenen Hz. Ömer'in Rasûlüllah'ı gücendirmenin Allah'ı gücendirmek olacağını düşünerek çok üzüldüğü, bunun üzerine Allah Teâlâ'nın Rasûl-i Ekrem'e Hafsa'yı boşamamasını emrettiği²³ veya Cibrâil'in, "Hafsa çok oruç tutan ve çok namaz kılan bir hanımdır ve cennette senin eşindir" demesi üzerine onu boşamaktan vazgeçtiği

²⁰ Emre, Mehmet, *Büyük İslâm Kadınları ve Hanım Sahâbîler*, s. 141.

²¹ Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, II/79.

²² Fayda, Mustafa, "Âişe", *DİA*, II/201.

²³ Kandemir, M. Yaşar, "Hafsa", *DİA*, İstanbul, 1997, XV/119-120.

rivâyet edilmektedir.²⁴

g) Dua Ederek

Dua, Allah ile kul arasında kuvvetli bir bağıdır. Hz. Peygamber hanım sahâbîlere dua ettiği gibi onlara Allah'a nasıl dua etmeleri gerektiği konusunda da tavsiyelerde bulunmuştur.

Nitekim Hz. Âişe'nin rivâyetine göre; “Bir gün Allah'ın Rasûlünü sevinçli gördüm ve: “Yâ Rasûlallah! Bana dua et” dedim. Allah'ın Rasûlü de: “Allah'ım! Âişe'nin gerek geçmiş, gerek gelecek, gerek gizli, gerek âşikâr olarak işlediği bütün günahlarını bağışla” diye dua etti.”²⁵ Zira Hz. Peygamber, hanımları arasında Hz. Hatice'den sonra en çok Hz. Âişe'yi sevmiş, dünyada en çok kimi sevdiği sorusuna karşılık olarak onun adını vermiş ve bu sevgisini dile getirmiştir.²⁶

Peygamber Efendimiz, Fâtıma'yı Ali ile evlendirdikten sonra ona:

-Yâ Ali! Evlenen bir kimse ziyafet vermelidir, dedi. Ensâr'dan birkaç kişi de aralarında birkaç ölçek darı topladılar. Zifâf gecesi olduğu zaman Peygamber Efendimiz, Ali'ye:

-Beni görmeden bir şey yapma! dedi. Ve su isteyip abdest aldıktan sonra abdest suyundan bir mikdarını Ali'nin üstüne döktü ve:

-Allah'ım! Hayırlı ve mübarek kıl ve onlara mutluluk ve saâdet ver, diye dua etti.²⁷

İmrân b. Husayn'ın rivâyetine göre: “Hz. Fâtıma gelip Rasûlüllah'ın karşısında durdu. Ve Allah'ın Rasûlü ona:

-Kızım yaklaş, dedi.

Fâtıma biraz yaklaştı. Rasûlüllah yine:

-Yaklaş, dedi.

Fâtıma, nihâyet dizlerinin dibine kadar geldi ve durdu.

İmrân diyor ki: Hz. Fâtıma'nın yüzü sapsarı olmuş, hiç kan kalmamıştı. Allah'ın Rasûlü, parmaklarını açtıktan sonra elini onun göğsü üzerine koydu ve başını havaya kaldırarak:

-Ey açları doyuran, ihtiyaçları gören ve kadri düşük olanları yücelten Allah'ım! Muhammed'in kızı Fâtıma'nın açlığını gider, diye dua etti. Bunun üzerine baktım ki, Fâtıma'nın yüzündeki sarılık gitti ve kan rengi gelmeye başladı. Bu hadiseden sonra Fâtıma'ya sordum. Bana:

-Ey İmrân! O günden itibaren ben artık açlık görmedim, dedi.”²⁸

Hz. Peygamber'in Hanım sahâbîlere yapmış olduğu dualara örnek bir diğer

²⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/84; Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, II/59; İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec, *el-Muntazam fi Târîhi'l-Mülûk ve'l-Ümem*, Beyrût, 1992, III/160.

²⁵ Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, II/145; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, III/14.

²⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/67.

²⁷ İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, çev: Mehmet Keskin, İstanbul, 1996, VI/478; Kândehevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, III/307; Öztürk, Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, s. 126.

²⁸ Kândehevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, IV/515-516.

rivayette şudur: Hamza şehit düştüğü zaman kız kardeşi Safiyye onu aramaya geldi. Hamza'nın şehit düştüğünü bilmiyordu. Ali ile Zübeyr'e rastladı. Ali, Zübeyr'e:

-Senin annendir. Ona söyle dedi.

Zübeyr:

-Senin halandır. Sen söyle, dedi.

Safiyye:

-Hamza nerede? diye sordu.

-Bilmiyoruz, dediler.

Bunun üzerine Safiyye bir telaş içinde Peygamber Efendimiz'in yanına vardı.

Peygamber Efendimiz:

-Ben bu kadının çıldırmasından korkuyordum, dedi ve elini halasının göğsü üzerine koyarak ona dua etmeye başladı.²⁹

Enes'in rivâyetine göre: "Rasûlullah, Ümmü Süleym'in (annemin) evinde öğle uykusuna yatardı. Rasûlullah, çok terleyen insanlardandı. Annem üzerine yatması için deri bir yaygıyı yere sererdi. Rasûlullah, onun üzerinde öğle uykusuna yatardı. En çok ayaklarının arasında ter toplanırdı. Annem de o terleri pamukla kurular ve ıslak pamuğu bir şişeye sıkardı. Bunu gören Rasûlullah: "Bu ne, ey Ümmü Süleym?" diye sordu. Annem de: "Senin terindir ya Rasûlallah. Onu kokularıma katıyorum" deyince, Rasûlullah onun için hayır duada bulundu."³⁰

h) İstişare Ederek

Rasûl-i Ekrem isabetli görüşleri sebebiyle Ümmü Seleme'nin fikrini alırdı. Meselâ Hudeybiye Antlaşması'nda Mekkeliler'e büyük tâvizler verildiğini düşünen müslümanlar üzüntü içinde iken Rasûlullah onlara kurbanlarını Hudeybiye'de kesmelerini ve tıraş olmalarını emrettiği ve bunu üç defa tekrarladığı halde hiç tepki vermediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber, Ümmü Seleme'nin yanına giderek üzüntüsünü dile getirdi. Ümmü Seleme ona dışarı çıkıp kurbanını kesmesini ve kendisini tıraş etmesini, ardından ashâbının da mutlaka bu davranışlarını izleyeceğini söyledi. Hz. Peygamber onun tavsiyesini uyguladı ve gerçekten Ümmü Seleme'nin dediği gibi oldu.³¹

Hız. Peygamber ilk vahiy geldiğinde bu durumu eşi Hz. Hatice ile istişare etmiştir. Nitekim Hz. Peygamber, Hira mağarasında Cebrâil gelip Alâk sûresinin ilk beş âyetini öğrettiği zaman büyük bir heyecana kapıldı ve korkudan yüreği titreyerek evine döndü. Başına gelenleri anlattıktan sonra; "Bana neler oluyor,

²⁹ Kândehevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, III/203; Emre, Mehmet, *Büyük İslâm Kadınları ve Hanım Sahâbiler*, s. 162-163.

³⁰ İbn Kesir, *el-Bidâye*, VI/29.

³¹ Topaloğlu, Bekir, *İslâm'da Kadın*, s. 276; Kazıcı, Ziya, *Hız. Muhammed'in Eşleri ve Aile Hayatı*, İstanbul, 2012, s. 75-76.

Hatice?" diyerek korktuğunu söyledi. Bunun üzerine Hz. Hatice Resûlullah'ın korku ve endişelerini gideren şu sözleri söyledi: "Öyle deme! Yemin ederim ki Allah hiçbir zaman seni utandırıp üzmez. Çünkü sen akrabaları gözetirsin, doğru konuşursun, yoksulları kayırırsın, misafirleri ağırlarsın, haksızlığa uğrayan kim-selere yardım edersin." Hatice daha sonra Hz. Peygamber'i alıp amcasının oğlu Varaka b. Nevfel'e götürdü.³²

1) Savunarak

Bir gün Hz. Ebû Bekir, Peygamber Efendimiz'in yanına girmek için izin isterken, Âişe'nin Efendimiz'e bağırdığını işitti ve içeri girince:

-Rasûlullah'a karşı nasıl bağıryorsun? diyerek ona tokat atmaya davrandı. Fakat Hz. Peygamber Efendimiz ona müsaade etmediği için oradan kızgın olarak çıktı. Ebû Bekir çıktıktan sonra Peygamber Efendimiz, Âişe'ye:

-Gördün mü ben nasıl seni adamın elinden kurtardım? dedi. Aradan birkaç gün geçtikten sonra Ebû Bekir bir daha izin isteyip Peygamber Efendimiz'in yanına girdiğinde bu sefer Peygamber Efendimiz'le Âişe'yi barışmış olarak görünce sevindi ve onlara:

-Beni nasıl kavganıza kattınızsa barışınıza da katıyor musunuz? dedi.

Rasûlullah: Kattık, kattık, buyurdu.³³

Esmâ bint. Umeyy, Habeşistan'dan döndüğü günlerde kendisini kızı Hafsa'nın evinde görüp tanıyan Hz. Ömer, Mekke'den Medine'ye hicret edenlerin sevap ve fazilet bakımından daha ileride olduğunu söyleyince Esmâ ona itiraz etmiş, kendilerinden önce hicret edenlerin Hz. Peygamber'den ayrılmadığını, aç olanlarının onun tarafından doyurulup cahillerinin eğitildiğini, kendilerinin ise yurtlarından uzakta başka din mensuplarının arasında yaşamaya mecbur kaldıklarını söylemişti. İlk hicret edenlerden daha az sevaba nâil olma düşüncesi kendisini rahatsız ettiği için durumu Hz. Peygamber'e sormuş, Rasûl-i Ekrem de Hz. Ömer ile arkadaşlarının bir hicret sevabı, kendilerinin ise hem Habeşistan'a hem de Medine'ye hicret etmeleri sebebiyle iki hicret sevabı kazandıklarını belirtmiştir.³⁴

Hz. Peygamber'in Fâtıma'ya olan sevgisini gösteren önemli bir olay, Mekke'nin fethinden sonra Hz. Ali'nin, Ebû Cehil'in kızı Cüveyriyye ile evlenmek istemesi veya Ebû Cehil'in yakınlarından kızlarını Hz. Ali ile evlendirmek için Rasûlullah'ın iznini talep etmeleri üzerine onun gösterdiği tepkidir. Bu vesile ile yaptığı konuşmalarda Fâtıma'nın kendisinin bir parçası olduğunu, onun üzülmesini istemediğini, Rasûlullah'ın kızı ile Allah düşmanının kızının bir araya gelmeyeceğini, Cenâb-ı Hakk'ın helâl kıldığı bir şeyi haram kılmamakla beraber bu evliliğe izin vermeyeceğini, ancak Ali'nin Fâtıma'yı boşadıktan sonra bir başka kadınla evlenebileceğini söyledi.³⁵ Rasûlullah'ın tercihi bu istikamette ol-

³² Kandemir, M. Yaşar, "Hatice", *DİA*, İstanbul, 1997, XVI/465.

³³ Karaman, Hayreddin, *İslâm'da Kadın ve Aile*, İstanbul, 1995, s. 416.

³⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/281; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, I/58.

³⁵ Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, IV/112; Savaş, Rıza, *Hz. Muhammed Devrinde Kadın*, İstanbul, 1991, s. → →

muştur.

Bir defasında Hatice'nin kız kardeşi Hâle'nin içeri girmek için izin istediğini duyan Hz. Peygamber, onun sesini ve izin isteme tarzını Hatice'nin sesine ve tavrına benzeterek heyecanlanmış ve "Allah'ım, bu Huveylid kızı Hâle'dir!" demişti. Bu vefa duygusunu ve sevgiyi hazmedemeyen Rasûl-i Ekrem'in genç hanımı Âişe, bizzat itiraf ettiği gibi hayatında en çok Hatice'yi kıskanmış, ölüp gitmiş bir kadını ne diye hâlâ anıp durduğunu, üstelik Allah'ın kendisine ondan daha hayırlısını verdiğini söyleyerek bu duygusunu ifade etmiştir. Hz. Hatice'nin aleyhinde konuşulmasından rahatsız olan Rasûl-i Ekrem, Âişe'nin kendisini ondan daha hayırlı görmesini tavsip etmemiş, davasına kimsenin inanmadığı günlerde onun inandığını, halkın kendisini yalanladığı sırada onun tasdik ettiğini, hiç kimsenin kendisine bir şey vermediği dönemde onun İslâm davasını maliyla desteklediğini, üstelik diğer eşlerinden çocuğu olmadığı halde Cenâb-ı Hakk'ın kendisine ondan çocuk verdiğini söylemiştir.³⁶

Hz. Âişe'den bir rivâyet de şöyledir: Rasûlüllah bir koyun kestiği zaman; "Onu Hatice'nin dostlarına gönderin" derdi. Hz. Âişe diyor ki: Bir gün kızdım da "Hatice mi?" dedim. Bunun üzerine Allah'ın elçisi; "Onun sevgisi bana rızık olarak verildi" dedi.³⁷

Hac yolculuğunda Safiyye annemizin devesi hastalanınca Rasûl-i Ekrem hanımı Zeyneb bint. Cahş'a yanında bulunan fazla develerden birini ona vermesini söylemiş, onun, "Yahûdiye mi vereceğim?" demesi üzerine Hz. Peygamber üç aya yakın bir süre Zeyneb'in yanına gitmemiştir.³⁸

Rasûl-i Ekrem'in son hastalığı sırasında Safiyye, "Keşke senin yerinde ben olsaydım" diye üzüntüsünü dile getirdiğinde diğer hanımlarının birbirine işaret ettiğini gören Rasûlüllah'ın onları uyardığı ve Safiyye'nin sözünde samimi olduğunu belirttiği rivâyet edilmiştir.³⁹

j) Farklı İfadelerle

Allah Rasûlü'nün hanım sahâbîlere çeşitli sözlerle iltifatlarda bulunduğu görülür. Nitekim bir gün Amr b. el-Âs Peygamber Efendimiz'e:

-Yâ Rasûlallah insanlardan en çok kimi seversin? diye sordu.

Peygamber Efendimiz:

-En çok Âişe'yi severim, dedi.

Amr:

-Erkeklerden en çok kimi seversin? dedi.

Peygamber Efendimiz:

-Âişe'nin babasını, diye cevap verdi.⁴⁰

→ →

164.

³⁶ Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, I/330-331.

³⁷ Kazıcı, Ziya, *Hz. Muhammed'in Eşleri ve Aile Hayatı*, s. 119.

³⁸ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/127; Savaş, Rıza, *Hz. Muhammed Devrinde Kadın*, s. 200.

³⁹ Uraler, Aynur, "Safiyye", *DİA*, XXXV/475.

⁴⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/67; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, III/12.

Hız. Peygamber Âişe'yi överek şöyle buyurdu: "Âişe'nin diğer kadınlara olan üstünlüğü, tiridin diğer yemeklere olan üstünlüğü gibidir."⁴¹

Yine Rasûlullah: "Rüyâ tabirinde ümmetimin en üstünü Ebû Bekir ve Esmâ bint. Umeys'dir" buyurdu.⁴²

İbn Abbâs şu hadisi nakleder: "Rasûlullah şöyle buyurdu: "Cennet kadınlarının en faziletlieleri Hatice bint. Hüveylid, Fâtıma bint. Muhammed, Meryem ve Âsiye'dir."⁴³

Hız. Peygamber Hız. Fâtıma'yı, diğer çocuklarından farklı bir şekilde bağına basmış, onun en küçük boyun büküşü karşısında gözyaşlarını tutamamıştır. Hız. Fâtıma'dan söz ederken, "onun acı duymasına asla dayanmadığını" ifade etmiştir. Müstesna bir sırdaş, bir can yoldaşı olduğuna işaret için kızını sık sık öper ve ilâve ederci: "Benim Fâtımam insan hürisidir" derdi. Evden her ayrılışlarında, diğer hane halkından farklı olarak, Fâtıma'yı mutlaka öperdi.⁴⁴

Rasûlullah: "Fâtıma benden bir parçadır. Ona kızan bana kızmış olur" buyurdu.⁴⁵

Yine Rasûl-i Ekrem Hız. Fâtıma hakkında: "Fâtıma, Cennet ehli kadınlarının hanım efendisidir" buyurdu.⁴⁶

Ebû Hüreyre'nin şöyle dediği rivâyet edilir; Rasûlullah, Ali'ye, Hasan'a, Hüseyin'e ve Fâtıma'ya bakıp şöyle dedi: "Ben sizinle savaşanım düşmanıyım, sizinle barış içinde olanın da barışığıyım."⁴⁷

Rasûlullah, Ümmü Eymen'e: "Ey Anacığım!" diye hitab eder ve ona bakınca da: "Bu, benim ailemin son kalanıdır."⁴⁸ veya "Ümmü Eymen, annemden sonra annemdir" buyurmuştur.⁴⁹

Hız. Zeyneb, ahirette de Rasûlullah ile birlikte olacaktır. Başka bir ifade ile onun için Hız. Peygamber bir gün Hız. Ömer'e; "Zeyneb bint. Cahş, evvâhedir" demişti. Bu esnada orada bulunan bir adam: "Yâ Rasûlallah! Evvâhe nedir? diye sordu. Bunun üzerine Allah elçisi; "Allah'a karşı saygı duyan ve ona yönelip yalvarandır" buyurmuştur.⁵⁰

2-Görevlendirerek

Hız. Peygamber erkek sahâbîler de olduğu gibi hanım sahâbîlere de çeşitli görevler vermiştir. Hanım sahâbîleri kimi zaman muhtesip olarak, kimi zaman hemşire, kimi zaman da emaneti yerine ulaştırma görevi ile şereflendirmiştir.

Hız. Ali ile eşi Hız. Fâtıma'nın mürâcaatları üzerine Peygamberimiz; evin için-

⁴¹ Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 69-70; Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, II/43; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-Gâbe*, VII/190.

⁴² Kettânî, Muhammed Abdülhay, *et-Terâtibul-İdâriyye*, çev: Ahmet Özel, İstanbul, 1993, I/141.

⁴³ Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, II/126.

⁴⁴ Öztürk, Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, s. 107.

⁴⁵ Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 94.

⁴⁶ Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, II/34; Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, II/125-126.

⁴⁷ İbn Kesir, *el-Bidâye*, VIII/66.

⁴⁸ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/223; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, I/127.

⁴⁹ İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-Gâbe*, VII/303; Efendioğlu, Mehmet, *Arap Olmayan Sahâbîler*, s. 190; Öztürk,

Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, s. 219.

⁵⁰ Kazıcı, Ziya, "Zeyneb binti Cahş", *ŞİA*, VIII/357-359.

deki işleri (o zamana göre su taşımak, un öğütme, hamur ve ekme yapmak, ev temizliği vb.) Hz. Fâtıma'nın, dışardaki işleri ise Hz. Ali'nin yapmasını söylemiştir.⁵¹

Mekke'nin fethi sırasında Rasûlullah'ın Saîd b. el-Âs'ı Mekke pazarına tâyin etmişti. Aynı pazarda kadınlar da vazife görmüşlerdi. Semrâ bint. Nüheyk el-Esediyye, bizzat Rasûlullah tarafından Medine'de pazar işlerine bakmak üzere bir nevî murakıp veya denetleyici olarak tayin edilmiş bulunuyordu. Nitekim Semrâ bint. Nüheyk el-Esediyye pazarlarda dolaşır, iyiliği emreder, kötülükten sakındırırdı. Bunu temin için de yanında taşıdığı bir kamçı ile insanlara vururdu.⁵² Yine bir hanım olan Şifâ bint. Abdillâh Medine pazarında belli bir vazife görmek üzere tâyin edilmişti.⁵³

Hz. Peygamber, Safiyye bint. Huyey'i Hayber gazvesi sonrasında, yanında iddet beklemesi, eğitmesi ve düğüne hazırlaması için onu Ümmü Süleym'e teslim etti.⁵⁴

Ümmü Süleym'in Huneyn harbine katıldığı sırada hamile olduğunu, buna rağmen yanına aldığı hançerle çarpışmalara katılmak istediğini, fakat Hz. Peygamber'in buna engel olup Ümmü Süleym'i sadece hemşirelik hizmetleriyle görevlendirdiği nakledilir.⁵⁵

3-Hediye Vererek

Hediyenin olduğu yerde hediyeleşme yani karşılıklı bir beşerî kaynaşma, duygusallık, en azından sevgi ve dostluk alışverişi başlıyor demektir. Rasûlullah hediyeyi kabul ettiği gibi, hediye de gönderirdi. Hz. Peygamber hanımlarına, yakınlarına, görevlendirdiklerine, kendisine gelen heyet mensuplarına vs. hediyeler verirdi.

“Yakınına, düşküne, yolda kalmışa hakkını ver”⁵⁶ âyet-i kerîmesi nâzil olduğu zaman, Peygamber Efedimiz kızı Fâtıma'ya: “Kızım, Fedek arâzisi senin olsun” demiştir.⁵⁷

Rasûlullah Hz. Fâtıma'yı gelin olmak üzere yolcu ettiği zaman ona bir kadife kumaş, bir kırba ve izhir otu ile doldurulmuş bir deri yastık ve bir hamîyl gönderdi. Taberânî, Abdullâh b. Amr'dan şöyle nakleder: “Hamîyl nedir?” diye sordu. Abdullâh b. Amr da: “Kadifeden bir sergidir. Ali ile Fâtıma yatarlarken yarısını altlarına serer, yarısını üstlerine yorgan yaparlardı” dedi.⁵⁸

Şifâ bint. Abdillâh kadınların akıllı ve faziletliilerindendi. Rasûlullah kendisine Medine'de bir evi iktâ etmişti. Şifâ, oğlu Süleyman'la birlikte orada oturuyor-

⁵¹ Karaman, Hayreddin, *İslâm'da Kadın ve Aile*, s. 358.

⁵² Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, II/260.

⁵³ Hamîdullâh, Muhammed, *İslâm Peygamberi*, çev: Salih Tuğ, Ankara, 2003, II/959; Karaman, Hayreddin, *İslâm'da Kadın ve Aile*, s. 87.

⁵⁴ Kettânî, *et-Terâtib*, II/332; Savaş, Rıza, *Hz. Muhammed Devrinde Kadın*, s. 256.

⁵⁵ Öztürk, Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, s. 216.

⁵⁶ İsrâ, 17/26.

⁵⁷ Kândehevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, III/115.

⁵⁸ Kândehevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, III/310.

du.⁵⁹

H. Peygamber dadısı ve ailesinin cariyesi olan Ümmü Eymen'e değer verirdi. Nitekim H. Peygamber'in, kendisine bağışlanan hurma bahçesini, Ümmü Eymen'e hediye ettiği nakledilmektedir.⁶⁰

H. Peygamber, Ümmü Seleme ile evlendiğinde şöyle buyurdu: "Necaşî'ye birkaç okka misk ve güzel bir elbise hediye ettim. Ama görüyorum ki, o vefat etmiştir ve hediyeler de mutlaka bana geri gönderilecektir. Eğer geri gönderilirse; onları aranızda taksim ederim veya o hediyeler senin olsun." Durum, Rasûlullah'ın dediği gibi oldu. Necaşî öldü ve hediyeler geri gönderildi. Geri gönderilince, o miskin bir okkasını zevcelerinden birine verdi. Kalanını ve elbiseyi de Ümmü Seleme'ye verdi.⁶¹

Rasûlullah'ın oturduğu haneler tam Mescid'i Nebî'nin yanı başındaydı. Başlangıçta sâdece üç hane vardı: Bunlardan biri, daha henüz evlenmemiş iki kızına, bir diğeri hanımı H. Sevede'ye sonuncusu ise, nikâhlanmış olmakla birlikte henüz evlenmemiş bulunduğu H. Âişe'ye tahsis edilmişti.⁶²

H. Âişe'den şu rivâyet nakledilir: Rasûlullah Bâdiye'de benden başka hanımlarına birer deve verdi. Bana böğüren çetin bir deve verdi ki üstüne binilemiyordu. Şöyle buyurdu: "Ey Âişe ona yumuşak davran; şüphesiz yumuşaklık (rifk) hiçbir şeye karışmaz ki onu güzelleştirmesin ve hiçbir şeyden ayrı düşmez ki onu lekelemesin."⁶³

Rasûlullah Vedâ Haccı'nda millete umre ile ihramdan çıkmalarını emretti ve "hedy (kurbanlıklar) sevk edenler bundan müstesnadır" dedi. Âişe şöyle dedi:

-İşte o günde hayız oldum. Rasûlullah yanıma girdiğinde ben ağlıyordum.

O şöyle dedi:

-Yâ Âişe sana ne oldu? Belki de hayız oldun?

Âişe:

-Evet, keşke ben sizinle beraber bu sene bu sefere çıkmasaydım.

Rasûlullah ise şöyle dedi:

-Böyle söyleme, çünkü sen hacıların eda ettikleri her şeyi eda edersen, ancak sen beyti tavaf etmezsin.

Âişe dedi ki:

-Rasûlullah, Mekke'ye girdi ve beraberinde kurbanlık olmayan herkes ihramdan çıktı ve onun hanımları da umre ile ihramdan çıktılar. Nahir günü olduğu zaman bana birçok sığır etleri getirildi ve evime bırakıldı.

-Bu nedir? dedim.

⁵⁹ Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, II/301.

⁶⁰ Savaş, Rıza, *H. Muhammed Devrinde Kadın*, s. 252.

⁶¹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/95.

⁶² Hamîdullah, Muhammed, *İslâm Peygamberi*, II/826.

⁶³ Kettâni, *et-Terâtib*, II/169.

Dediler ki:

-Rasûlüllah, hanımlarının adına sığır boğazladı. Nihâyet teşrik günlerinden sonra Rasûlüllah beni kardeşim Abdurrahman b. Ebî Bekir ile birlikte gönderdi. O da bana geçirdiğim Umre'nin yerine Ten'im'den umre yaptırdı.⁶⁴

Hz. Âişe anlatır: "Hz. Peygamber bir gün ashâbı ile birlikte bulunuyordu. Ona yemek hazırladım. Hafsa da hazırlamıştı. Hafsa benden daha çabuk davrandığı için hizmetçi kıza: "Git Hafsa'nın tabağını devir" dedim. Kız da, Hafsa'nın tabağını Peygamber Efendimiz'in önüne koyulurken ayağı ile itip devirdi ve içindeki yemek yere döküldü. Peygamber Efendimiz yemeği yerden toplayıp ashâbı ile birlikte yedi. Ondan sonra ben tabağımı gönderdim. Peygamber Efendimiz benim tabağımı içindeki yemekle birlikte Hafsa'ya vererek: "Yemeği yiyin tabak da senin olsun" dedi. Fakat buna karşı yüzünde herhangi bir değişiklik görmedim, dedi."⁶⁵

4-Ehl-i Beyt'ine Dahil Ederek

Bir gün Rasûlüllah, Hz. Fâtıma'ya:

-Git, bana kocan ile iki oğlunu getir, dedi.

Fâtıma gidip onları getirdi. Hayber'den elimize geçen bir abâ vardı, onun üzerinde oturuyordum. Allah'ın Rasûlü abâyı alıp onların üzerlerine örttü ve:

-Bunlar benim Ehl-i Beyt'imdir, dedikten sonra: "Allah'ım! Bunlar Muhammed'in Ehl-i Beyti'dirler. Sen, salâvat ve bereketlerini İbrâhim (a.s.)'ın Ehl-i Beyti üzerine de indir. Şüph yoktur ki, mecd ve azamet sahibi olan sensin" dedi.⁶⁶

Şöyle dua ettiği de rivâyet edilir: Rasûlü Ekrem, Hz. Fâtıma ile Hz. Ali'yi ve çocukları Hasan ile Hüseyin'i abâsının altına alarak, "Allah'ım! Bunlar benim Ehl-i Beyt'imdir; onları kötülüklerden korusun ve kendilerini tertemiz kıl."⁶⁷

Farklı bir rivâyete göre Hz. Peygamber Ümmü Eymen'i de Ehl-i Beyt'ine dahil etmiştir.⁶⁸

5-Âzâd Ederek

Hz. Peygamber'in hediyeler, ganimetler gibi değişik nedenlerle birçok kölesi olmuş, bunların hepsini âzâd etmiştir. Köle âzâd etmeyi teşvik etmiş, bizzat kendisi de birçok köleyi hürriyetine kavuşturmuştur. Nitekim Ümmü Eymen yaşlanıncaya kadar Hz. Peygamber'e hizmet etti. Hz. Peygamber onu âzâd etti. Sonra onu, Zeyd b. Hârise ile evlendirdi.⁶⁹

Rasûlüllah, Uyeyne'yi Benû Temim'e gönderdi. Yapılan savaş sonrasında onlardan bir kısmını esir aldı. Bu esnada Hz. Âişe, Rasûlüllah'a şöyle dedi: "Yâ Rasûlallah, şüphesiz üzerimde İsmâil'in çocuklarından bir köle âzâd etme ada-

⁶⁴ İbn Hişâm, *Siret*, IV/342.

⁶⁵ Kândehevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, III/122.

⁶⁶ Kândehevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, IV/107.

⁶⁷ Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 61; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Ğâbe*, IV/110.

⁶⁸ Emre, Mehmet, *Büyük İslâm Kadınları ve Hanım Sahâbiler*, s. 203.

⁶⁹ İbn Kuteybe, Ebü Muhammed b. Müslim, *el-Meârif*, Kâhire, 1970, s. 144; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Ğâbe*, VII/304.

ğim vardır." Hz. Peygamber: "Gelen esirlerden birini sana veriririm, onu âzâd edersin" buyurdu.⁷⁰

6-Evlerini Ziyaret Ederek

Hz. Peygamber; hal ve hâtır sormak, ihtiyacı olup olmadığını öğrenmek, namaza uyandırmak, evinde istirahat etmek gibi çeşitli sebeplerle hanım sahâbîlerin evlerini ziyaret etmiştir.

Hz. Ca'fer, 8/629 yılında yapmış olduğu Mu'te seferinde şehid düşünce Esmâ bint. Umeys dul kalmıştır. Hz. Ca'fer'in şehâdet haberini bizzât Rasûl-i Ekrem, onun evine giderek Hz. Esmâ'ya bildirmiştir. Daha sonra Rasûl-i Ekrem, Hz. Esmâ'yı sık sık ziyaret ederek onun hâl ve hâtırını sormakta idi. Bu ziyaretlerinin birinde Rasûl-i Ekrem, Hz. Esmâ'ya: "Ca'fer'i cennette meleklerle uçarken gördüm" diyerek Hz. Ca'fer'in Cenâb-ı Hak katındaki yerini bildirmiştir. Bu arada Hz. Ca'fer'in çocuklarına hitab ederek: "Ey iki kanatlının evlâdı!..." buyurmuştur.⁷¹

Rasûlüllah, seferlerinden dönüşte, önce mescide uğrar iki rekat namaz kılar, sonra da doğruca Hz. Fâtîma'nın evine gider ve onu kucaklar, koklar, öper ve sonra da şöyle ilâve ederdi: "İşte şimdi cennet kokusu kokladım." Ve Rasûl'ün, sefere gideceği zaman da en son uğradığı yer Fâtîma'nın evi olurdu.⁷²

Rasûl-i Ekrem sabah namazlarına giderken kızının evine uğrar, onu namaza uyandırır. Zirâ Cenâb-ı Hak "Habibim ehline namazı emret"⁷³ buyurmuştu. Hz. Fâtîma beş vakit namazı ömrü boyunca ve hiçbir zaman kazaya bırakmamıştı. Bunda İslâm âlimlerinin ittifakı vardır. Fakat Rasûlüllah'ın kızının, çocuklu bulunması sebebiyle, sabaha karşı uyuyup kalmasını diye onun evine uğrar; "Namaza kalkın namaz vaktidir" diye seslenirdi.⁷⁴

Rasûlüllah, Şifâ bint. Abdillâh'ı ve ailesini zaman zaman görmeye gider, hatta onların evinde istirahat edip kaylûle yapardı.⁷⁵

Nitekim bir defasında Enes'in nakline göre; "Rasûlüllah Ümmü Eymen'i ziyarete gitti. Ben de onunla gittim. Ümmü Eymen Rasûlüllah'a bir içecek takdim etti. Rasûlüllah, ya oruçlu olduğundan veya onu içmek istemediğinden içmedi. O da, Rasûlüllah'a dönüp gülmeye başladı."⁷⁶ Rasûl-i Ekrem, Hz. Zeyd b. Hârise'nin şehadetinden sonra da sık sık Hz. Ümmü Eymen'i ziyaret ederdi. Ve bu ziyaretlerinde etrafında bulunanlara: "Ehl-i Beyt'imden geriye sadece bu kaldı" buyururdu.⁷⁷

Ümmü Süleym, Rasûl-i Ekrem'i çok sevdiği kadar Rasûl-i Ekrem'de onu sever ve sık sık ziyaretlerine giderdi. Bir gün Rasûlüllah, Ümmü Süleym'in yanına

⁷⁰ İbn Hişâm, *Sîret*, IV/367-368; Hamîdullah, Muhammed, *İslâm Peygamberi*, I/391-392.

⁷¹ Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, I/215.

⁷² Öztürk, Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, s. 132; Emre, Mehmet, *Büyük İslâm Kadınları ve Hanım Sahâbîler*, s. 139.

⁷³ Tâha, 20/132.

⁷⁴ Emre, Mehmet, *Büyük İslâm Kadınları ve Hanım Sahâbîler*, s. 139.

⁷⁵ Savaş, Rıza, *Hz. Muhammed Devrinde Kadın*, s. 57

⁷⁶ İbn Kesir, *el-Bidâye*, V/459-460.

⁷⁷ İbn Kesir, *el-Bidâye*, VI/481.

gidip durdu. Bunun sebebi sorulduğunda: "Ben, Ümmü Süleym'e çok acıyorum. Çünkü onun erkek kardeşi (Harâm b. Milhan) benim maiyetimde şehit oldu" buyurmuştur.⁷⁸

Ümmü Hânî'nin rivâyetine göre: Bir gün Peygamber Efendimiz eve geldi ve abdest almak için su istedi. Ona bir bardakta su getirdim. Efendimiz abdest aldıktan sonra kuşluk namazını kıldı ve "Ey Ümmü Hânî; kıldığım bu namaz kuşluk namazı idi" dedi.⁷⁹

Hz. Âişe'nin rivâyetine göre; Rasûlullah hanımlarını dolaşıyordu. Nihâyet onun ağrısı tam şiddetlendi, Meymûne'nin evinde hastalığı ağır bastı. Hanımlarını çağırdı ve onlardan benim evimde tedavi görmesi için izin istedi, onlar da ona izin verdiler.⁸⁰

7-Cenaze Merasimleriyle İlgilenerek

Rasûlullah Hz. Hatice'yi, Hacûn mezarlığına defnetti.⁸¹ Defin esnasında Nebî kabrine indi.⁸²

Hz. Peygamber'in kayınvalidesi Ümmü Rûmân'ın cenaze namazını bizzat Rasûl-i Ekrem kıldırdı. Rasûlullah kabrine inerek dua ettikten sonra, "Allah'ım! Ümmü Rûmân'ın senin ve peygamberinin uğrunda neler çektiğini en iyi sen bilirsin" dedi ve yanında bulunan ashâbına, "Cennet hûrilerinden birini görmek isteyen Ümmü Rûmân'a baksın" buyurdu.⁸³

8-Ganimetten Pay Vererek

Hz. Peygamber savaş sonunda elde edilen ganimetlerden hanım sahâbîlerle de pay ayırmıştır. Hz. Peygamber'in azatlısı ve dadısı Ümmü Eymen Uhud savaşında bulundu; su veriyor ve yaralıları tedavi ediyordu. Hayber savaşına da katıldı. O, Hz. Peygamber ile birlikte Hayber savaşına katılan altı kadından birisiydi. Bunların savaşa katıldıkları haberi Rasûlullah'a ulaşınca çağırıp şöyle buyurdu: "Kimin müsaadesiyle savaşa katıldınız?" Rasûlullah'ın yüzünde kızgınlık eseri gördüler ve şöyle dediler: "Savaşa çıktık; yanımızda ilaç var, onunla yaralıları tedavi ediyor, okları veriyor ve un çorbası içiyoruz..."⁸⁴ Rasûlullah savaş sonunda bu katılan kadınlara hurmadan ganimet payı vermiştir.⁸⁵

Hayber'in fethinden sonra Hz. Peygamber diğer hanımlarıyla birlikte Hz. Âişe'ye de bir miktar hisse ayırmıştır.⁸⁶

Rasûlullah, hanımlarına Hayber ganimetinden yüz seksen vesk⁸⁷ ayırmış,

⁷⁸ Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 104; Öztürk, Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, s. 216; Savaş, Rıza, *Hz. Muhammed Devrinde Kadın*, s. 57.

⁷⁹ Kândehevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, III/580.

⁸⁰ İbnü'l-Esîr, İzzüddîn Ebû'l-Hasan Ali b. Ebî'l-Kerem, *el-Kâmil fi't-Tarih*, çev: M. Beşir Eryarsoy, İstanbul, 1985, II/291-292; İbn Kesir, *el-Bidâye*, V/389-390; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, III/15.

⁸¹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/18; Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, II/35; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, I/331.

⁸² Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, II/35.

⁸³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII/277; Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, II/51; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, I/472.

⁸⁴ Ebu Dâvud, *Cihâd*, 152.

⁸⁵ Kettânî, *et-Terâtib*, II/335.

⁸⁶ Fayda, Mustafa, "Âişe", DİA, II/201.

⁸⁷ Hz. Peygamber devrinde Medine'de kullanılan katı madde ölçüğü.

Fâtıma bint. Rasûlullah için seksen vesk ayırmıştır. Ve Safiyye bint. Abdulmuttalib'e tahsisat bağlamıştır.⁸⁸

Ümmü Hânî, Hz. Peygamber ile birlikte Hayber gazvesine katıldı. Rasûlullah ona ganimetten pay verdi.⁸⁹

9-Ruhsat Vererek

Hz. Peygamber'in rukye (dua okuyarak tedavi) yapmasına mücade ettiği kadınlar arasında Esmâ bint. Umeys de vardı.⁹⁰

Şifâ bint. Abdillâh câhiliye devrinde cilt hastalığını rukye yoluyla tedavi ederdi. İslâmiyet gelince bu tedavi yöntemini bıraktı. Ancak hastaların ısrarı üzerine duasını Rasûlullah'a okuduğu, Rasûlullah'ın da ona şirke götüren bir söz ve davranış içermediği sürece rukye yapmakta bir sakınca bulunmadığını belirttiği; hatta eşi Hafsa'ya bu tedavi yöntemini de öğretmesini tavsiye ettiği rivâyet edilir.⁹¹

Ümmü Hânî'nin rivâyetine göre; Mekke'nin fethedildiği gün Rasûlullah henüz şehrin üst taraflarında iken, benim Benî Mahzûm'dan kayınbiraderlerim olan Hâris b. Hişâm ile Züheyr b. Ebi Ümeyye b. Muğîre bana sığındılar (Ümmü Hânî o zaman Hübeyle b. Ebî Vehb el-Mahzûmî ile evli idi). Kardeşim Ali b. Ebî Tâlib benim yanıma girdi ve: "Vallahi onları elbette katledeceğim" dedi. Ve evimin kapısını onların üzerlerine kilitledi. Sonra Rasûlullah'ın yanına geldim ve onu büyük bir kabın içerisinde guslederken buldum. Kabın içinde hamur izleri vardı. Kızı Fâtıma ise onu elbisesiyle perdeliyordu. Guslünü yaptığında elbisesini aldı ve giyindi. Sekiz rekât kuşluk namazı kıldıktan sonra bana doğru döndü ve şöyle dedi:

"Ey Ümmü Hânî merhaba, safa geldin hoş geldin, seni getiren nedir?" O da o iki adamla Ali'nin olayını haber verdi. Rasûlullah şöyle dedi. Senin emân verdiğin kimseye ben emân verdim. Civarına aldığın kimseyi biz de civarımıza aldık. Ali onları katletmesin.⁹²

10-Yanında Sefere Götürerek

Konuyla ilgili olarak Hz. Âişe şöyle bir rivayette bulunur: "Rasûlullah bir sefere çıkacağı zaman hanımları arasında kur'a çekti. Hangisine kur'a çıkarsa onunla beraber çıkardı. Benî Mustalik gazvesi olduğu zaman hanımları arasında kura çekti. Ve onunla birlikte gitmek için kur'a bana çıktı. Rasûlullah da beni sefere çıkardı."⁹³

Aynı şekilde Hz. Peygamber Medine'den çeşitli sebeplerle ayrıldığı zaman

⁸⁸ İbn Hişâm, *Sîret*, III/482; Emre, Mehmet, *Büyük İslâm Kadınları ve Hanım Sahâbîler*, s. 161.

⁸⁹ Kandemir, M. Yaşar, "Ümmü Hânî", *DİA*, İstanbul, 2013, XXXII/321.

⁹⁰ Savaş, Rıza, *Hz. Muhammed Devrinde Kadın*, s. 228.

⁹¹ İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, VII/163; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, II/301; Uraler, Aynur, "Şifâ bint. Abdulah", *DİA*, İstanbul, 2010, XXXIX/138.

⁹² İbn Hişâm, *Sîret*, IV/72; İbn Kesir, *el-Bidâye*, IV/503.

⁹³ Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, *Târîhu't-Taberî (Târîhu'r-Rusûl ve'l-Mülûk)*, Kâhire, 1964, II/611; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, III/22; Kazıcı, Ziya, *Hz. Muhammed'in Eşleri ve Aile Hayatı*, s. 161.

her bir sefer için eşlerinden birini yanında götürmüştür.

11-Kendileriyle Evlenerek

Hiz. Peygamber çeşitli sebeplerle Hiz. Hatice'nin ölümünden sonra birtakım hanımlarla evlilik yapmıştır. Hiz. Hatice ile evliliği şöyle meydana gelmiştir;

Hiz. Hatice, güvenli bulduğu kimselerle ortaklaşa ticaret yapmaktaydı. Tanıklarının tavsiyesi üzerine, çevresinde üstün ahlâk sahibi ve güvenilir bir genç olarak bilinen Hiz. Muhammed ile ortaklık anlaşması yaptı ve kölesi Meysere'yi de hizmetine vererek Şam'a (Suriye) gitmesini istedi. Dönüşte başarılı bir tâcir, dürüst ve doğru sözlü bir insan olduğunu gördüğü, Meysere'den ahlâki ve davranışları hakkında bilgi aldığı, bütün bu özellikleri sebebiyle kendisine hayran kaldığı Hiz. Muhammed'e evlenme teklif etti. O da bunu kabul etti. Hiz. Muhammed aldığı bu teklifi amcalarına götürdü. Ebû Tâlib, kardeşleri ve Hiz. Muhammed'in katılması ile Hatice'nin evinde yapılan toplantıda onun amcası Amr b. Esed'den yeğeni Muhammed için Hatice'ye tâlib olduğunu söyledi ve 500 (veya 400) dirhem⁹⁴, bazı kaynaklara göre ise yirmi dişi deve mehir mukabilinde evlendi.⁹⁵ Rasûlullah'ın evlendiği ilk kadın Hatice idi. Hatice vefat edinceye kadar da başka biriyle evlenmedi. Ondan Kâsım, Abdullah, Zeyneb, Rukiye, Ümmü Gülsûm, Fâtıma doğdu.⁹⁶

Rasûlullah, Hatice ile evlendiğinde misafirlere ikram için de iki deve kesmiştir.⁹⁷ Hiz. Peygamber'in Hiz. Hatice ile evliliği her ne kadar İslâm öncesi dönemde olmuşsa da, onun Hiz. Hatice'den evliliği boyunca memnuniyeti bilinen bir gerçektir.

Hiz. Âişe'nin Hiz. Peygamber ile nikâhı hicretten önce Mekke'de kıyılmıştır. 2/624 yılı Şevval ayında iki bayram arasında Hiz. Peygamber'le evlendi.⁹⁸ Rasûlullah ondan başka bir bâkire ile evlenmedi. Babası Ebû Bekir onu Rasûlullah ile nikâhladı. Rasûlullah ona dört yüz dirhem mehir kıldı.⁹⁹

Hiz. Hafsa, ilk müslümanlardan Abdullah b. Huzâfe'nin kardeşi Huneys b. Huzâfe ile evlendi. Bedir Gazvesi'ne katılan Huneys dönerken yolda hastalandı ve daha sonra Medine'de öldü. Bunun üzerine Hiz. Ömer, önce Hiz. Osman'a Hafsa ile evlenmesini teklif etti. Hiz. Osman evlenmek niyetinde olmadığını söyleyince aynı teklifi Hiz. Ebû Bekir'e yaptı. Hiz. Ebû Bekir'in bu teklifi sükûtle karşılaması üzerine Hiz. Ömer gücendi ve duygularını Rasûl-i Ekrem'e açtı. Rasûl-i Ekrem de yakında Hafsa'nın Osman'dan, Osman'ın da Hafsa'dan daha hayırlı biriyle evleneceğini söyledi. Nitekim Rasûlullah 3/625 yılının Şâban ayında dördüncü eşi olarak 400 dirhem mehir karşılığında Hafsa ile evlendi.¹⁰⁰

Rasûlullah Cahş b. Riâb'ın kızı Zeyneb el-Esediyye ile evlendi. Rasûlullah

⁹⁴ Ağırılık ölçüsü, okkanın dört yüzde biri (3,25 gram).

⁹⁵ İbn Hişâm, *Sîret*, I/253; Kandemir, M. Yaşar, "Hatice", *DİA*, XVI/465.

⁹⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/16-19; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, I/327.

⁹⁷ Öztürk, Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, s. 16.

⁹⁸ Fayda, Mustafa, "Âişe", *DİA*, II/201.

⁹⁹ İbn Hişâm, *Sîret*, IV/396.

¹⁰⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/81-83; İbnü'l-Cevzi, *el-Muntazam*, III/160; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, I/275.

ona dört yüz dirhem mehir verdi. Zeyneb daha önce Zeyd b. Hârîse ile evli idi. Zeyd, Rasûlullah'ın âzâdlıdır. Zeyd'den ayrıldıktan sonra âyet hükmü gereği onunla evlendi. Onun hakkında Allah Teâlâ şu âyetini indirdi: "Sonunda, Zeyd eşiyle ilgisini kestiğinde onu seninle evlendirdik ki..."(Ahzâb, 33/37)¹⁰¹

Rasûlullah Ezvâc-ı Tâhirât'ın hiç birisine Zeyneb bint. Cahş için hazırlattığı velîme (düğün ziyafeti) gibi bir velîme hazırlatmamıştı. Hz. Zeyneb'in nikahında bir keçi kestirmişlerdi.¹⁰²

Rasûlullah, Ümmü Seleme'ye evlenme teklifinde bulundu. Ümmü Seleme bu teklifi reddetmemekle birlikte çekingen davrandı. Rasûlullah bu tereddüdünün sebebinin sorunca Ümmü Seleme; yaşlı, çocuk sahibi ve kıskanç oluşunu sebep gösterdi. Bunun üzerine Rasûlullah "Kıskanç olduğun söyleyorsun, bunu gidermesi için Allah'a dua edeceğiz. Yaşlı olmana gelince; bu mesele değildir, ben senden bir yaş daha büyüğüm. Çocuklar da Allah'a ve O'nun Rasûlüne aittir" şeklinde karşılık verdi.¹⁰³ Rasûlullah, Ümmü Seleme ile evlendiği zaman mehir ve çeyiz olarak iki adet el değirmeni, iki adet su testisi, içi hurma lifi ile doldurulmuş, yüzü deriden bir adet yastık, içi hurma lifi ile doldurulmuş bir döşek ve bir çanak vermiştir.¹⁰⁴

Hicretin yedinci senesinde Hayber fetih edildikten sonra Safiyye de esir edilmişti. Hz. Peygamber onu âzâd etti ve Safiyye (r.a) ile evlendi. Onun âzâd edilmesini kendisine mehir yaptı.¹⁰⁵ Hz. Peygamber Safiyye ile zifafa girdikten sonra ashâbına Hays adı verilen bir yemek ikram etti.¹⁰⁶

12-Değişik Şekillerde

Hz. Safiyye anlatıyor: "Rasûlullah, bir gece yolculuğunda beni devesinin arkasına almıştı. Yolda uyuklamaya başladım. Uyumamı önlemek için bir taraftan beni okuyor, bir taraftan da "Hey, ey Huyey'in kızı, ey Safiyye (uyuma)" diyordu."¹⁰⁷

Hz. Peygamber hanımlarına karşı o kadar iyi davranırdı ki, hayızlı oldukları zaman bile onların yediklerinden yer, içtikleri kaplardan içerdi. Hz. Âişe, kendisinin su içtiği kaptan Hz. Peygamber'in de kendisinin ağzını koyduğu yerden su içtiğini, kemikteki eti sıyırırken (yerken) Hz. Peygamber'in de aynı yerden yediğini söylemektedir.¹⁰⁸

Habeşistanlı olan siyahî bir takım akrobat ve cambazlar Medine'ye gelmiş, bunlar ellerinde mızraklarla oyunlar oynuyor ve dans ediyorlardı. Rasûlullah, zevcesi Âişe'yi evinin kapısı önüne çağırması ve bu oyunları ona seyrettirmişti.¹⁰⁹

¹⁰¹ İbn Hişâm, *Sîret*, IV/397.

¹⁰² İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/106.

¹⁰³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/90-91.

¹⁰⁴ Erboğa, Hâlid, "Ümmü Seleme", *ŞİA*, İstanbul, 2000, VIII/149-150.

¹⁰⁵ Belâzûrî, *Ensâbü'l-Eşraf*, II/79; Emre, Mehmet, *Büyük İslâm Kadınları ve Hanım Sahâbîler*, s. 113; Savaş, Rıza, *Hz. Muhammed Devrinde Kadın*, s. 249.

¹⁰⁶ Kândehevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, III/301.

¹⁰⁷ Kazıcı, Ziya, *Hz. Muhammed'in Eşleri ve Aile Hayatı*, s. 76.

¹⁰⁸ Kazıcı, Ziya, *Hz. Muhammed'in Eşleri ve Aile Hayatı*, s. 77.

¹⁰⁹ Hamîdullah, Muhammed, *İslâm Peygamberi*, II/749; Yenibaş, Hasan, *Vazifelerinde Peygamber* →

Ashâbdan Esved b. Yezîd Hz. Âişe'ye evde kaldığı zamanlarda Rasûlullah'ın ne işle meşgul olduğunu sorunca şu cevabı almıştı: "Ev halkına yardım eder, ezani işitince namaza çıkardı."¹¹⁰

Hz. Peygamber, Âişe validemizin seçkinliğini her zaman ifade etmiş ve daha uzun süre onunla birlikte olmayı yeğlemiştir. Davet edildiği yerlere genellikle onunla gitmiş bazen, çağrıyla olumlu cevap vermeyi, Âişe'nin davet edilmesi şartına bağlamıştır.¹¹¹

Bir keresinde Hz. Peygamber'in eşleri birleşerek, Hz. Fâtıma'yı Hz. Peygamber'e göndermiş ve Âişe'ye gösterilen ilginin kendilerine de gösterilmesini istemişlerdi. Fâtıma, durumu Hz. Peygamber'e söylediğinde: "Sen de benim sevdiğimi sevmez misin?" sorusuna muhatap olmuş ve geri dönmüştü.¹¹² Hanımlar bu kez Ümmü Seleme'yi göndermişlerdi. Ümmü Seleme durumu Hz. Peygamber'e anlattığında o, şu cevabı vermiş ve bahsi kapatmıştır: "Ey Ümmü Seleme, Âişe konusunda beni daha fazla sıkıştırma. Bilirsin ki, ilâhî vahiy bana hep onun barınağında inmektedir."¹¹³ Hz. Peygamber'in Hz. Âişe'ye gösterdiği ilgi Rasûlullah'ın adaletsizliği olarak değerlendirilmemelidir.

Rasûlullah Kamûs'u fethettiği zaman, Safiyye bint. Huyey b. Ahtab'ı arkasına aldı. Cübbesini onun üzerine örttü. Böylece müslümanlar Rasûlullah'ın onu kendisi için seçtiğini anladılar.¹¹⁴

Bir gün Ümmü Eymen, su içmekte olan Peygamber'e baktı, Ona:

"Bana da su ver, dedi. Onun böyle dediğini gören Hz. Âişe, (kızarak) Ümmü Eymen'e:

-Sen bunu Rasûlullah'a mı söylüyorsun? diye çıkıştı.

Ümmü Eymen de:

-Benim ona yaptığım hizmet çok olduğu için bunu istemeye hakkım var, dedi. Bunun üzerine Rasûlullah ona :

-Doğru söyledin, dedi ve getirip ona su içirdi."¹¹⁵

SONUÇ

Hz. Peygamber'in zevceleri ve kızları ile nice kadın sahâbilerin hayatı en güzel örnekler olarak karşımızda durmaktadır. Her sahada kendini yetiştiren, İslâm'ın irfan pınarından ilim ve hikmet ile yoğrulmuş mübarek kadınların hayatlarından pırıltılar sunulmaktadır.

Allah Rasûlü'nün her yönüyle Müslümanların örnek almaları gereken bir konumu vardır. Bunlardan biri de bir aile reisi olarak Hz. Peygamber'in yapmış olduğu muameleleridir. Sabrın, merhametin, teennili davranışın, anlayışlılığın,

→ →

ber Metodu, İstanbul, 2011, s. 133; Topaloğlu, Bekir, *İslâm'da Kadın*, s. 89.

¹¹⁰ Topaloğlu, Bekir, *İslâm'da Kadın*, s. 82-83.

¹¹¹ Öztürk, Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, s. 49.

¹¹² Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, II/45.

¹¹³ Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, III/12-13.

¹¹⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII/121; Kehhâle, *A'lâmü'n-Nisâ*, II/333.

¹¹⁵ İbn Kesir, *el-Bidâye*, V/535.

inceliğın, hoşgörünün ve sorumluluğun timsalidir. Ve bu faziletler belki de hiç kimsede kendini bu denli güzel ifade edememiştir. İlgilenme ve değer verme, kendisini, muhatabının fikrine saygı duyma ve önerilerini dikkate almada da gösterir.

Hz. Peygamber başta aile fertleri olmak üzere bütün hanımlara ilgi gösterecek, kıymet vererek onları memnun etmiştir. Hanımlarına faziletlerini söylemesi, sevdiğini ifade etmesi, bineğine alması, hanımının hayvana binmesinde yardımcı olması ve yapılan yemek davetine "hanım da olursa" kaydıyla icabet etmesi, bir sıkıntıyla kederlenip ağlayanın göz yaşlarını elleriyle silerek teselli etmesi gibi Rasûlüllah'ın pek çok davranışı hanımlarını memnun etmeye yöneliktir. Rasûlüllah, Hz. Hatice'yi anınca ne onu övmekten, ne de ona istîfarda bulunmaktan usanmamış; "Onun gibisi var mıydı? O şöyleydi, o böyleydi..."¹¹⁶ diyerek faziletlerini saymıştır. Hanımlarına karşı yaptığı buna benzer davranışları diğer hanımlara da yaparak çevredeki insanlara örnek olmuştur.

Hz. Peygamber, müslüman olan herkesi, daha önceki konumu her ne olursa olsun, hayırlı insan ve ideal müslüman haline getirmiştir. Onun hayatı bütün insanlık için 'en güzel örnek' olmuştur.

Kaynaklar

- » Belâzûrî, Ahmed b. Yahyâ b. Câbir (v. 279/892-893), *Ensâbu'l Eşrâf* (I-XIII), Kâhire, Dârü'l-Meârif, T.siz.
- » Efendioğlu, Mehmet, *Arap Olmayan Sahâbîler*, M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı yayınları, İstanbul, 2011.
- » Emre, Mehmed, *Büyük İslâm Kadınları ve Hanım Sahâbeler*, Çelik yayınevi, İstanbul, 2013.
- » ERBOĞA, Hâlid, "Ümmü Seleme", *Şâmil İslâm Ansiklopedisi*, Şâmil yay., İstanbul, 2000, C. VIII, s. 149-150.
- » Fayda, Mustafa, "Âişe", *DİA*, İstanbul, 1989, C. II, s. 201.
- » Hamîdullah, Muhammed (v. 2002), *İslâm Peygamberi* (I-II), çev: Salih Tuğ, Ankara, 2003.
- » İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec (v. 597/1201), *el-Muntazam fi Târihi'l-Mülûk ve'l-Ümem*, Beyrut, 1992.
- » İbnü'l-Esîr, İzzüddîn Ebü'l-Hasan Ali b. Ebi'l-Kerem (v. 630/1233), *el-Kâmil fi't Tarih* (I-XII), çev: M. Beşir Eryarsoy, Gümüş Basımevi, İstanbul, 1985.
- » ..... *Üsdü'l-Ğâbe fi Ma'rifeti's-Sahâbe* (I-VIII), Riyâd, T.siz.
- » İbn Hişâm, Abdülmelik (v. 218/833), *Sîret-i İbn-i Hişâm* (I-IV), terc: Hasan Ege, Kahraman yay., İstanbul, 2006.
- » İbn Kesir, Ebü'l-Fidâ İsmail (v. 774/1373), *el-Bidâye ve'n-Nihâye* (I-XV), çev: Mehmet Keskin, Çağrı yay., İstanbul, 1996.
- » İbn Kuteybe, Ebü Muhammed b. Müslim (v. 276/889), *el-Meârif*, Kâhire, Dârü'l-Meârif, 1970.
- » İbn Sa'd, Muhammed (v. 230/844), *et-Tabakâtü'l-Kübrâ* (I-IX), Beyrût, Dârü Sâdir, T.siz.
- » Kândehevî, M. Yûsuf (v. 1384/1965), *Hayâtü's-Sahâbe* (I-IV), Terc: Ahmet Meylanî, Divan yay, İstanbul, 1980.
- » Kandemir, M. Yaşar, "Hafsa", *DİA*, İstanbul, 1997, C. XV, s. 119-120.
- » ..... "Hatice", *DİA*, İstanbul, 1997, C. XVI, s. 465-466.
- » ..... "Ümmü Hânî", *DİA*, İstanbul, 2013, C. XXXII, s. 321.
- » Karaman, Hayreddin, *İslâm'da Kadın ve Aile*, Ensâr Neşriyat, İstanbul, 1995.
- » Kazıcı, Ziya, *Hz. Muhammed'in Eşleri ve Aile Hayatı*, Çamlıca yay., İstanbul, 2012.
- » ..... "Zeyneb Binti Cahş", *Şâmil İslâm Ansiklopedisi*, Şâmil yay., İstanbul, 2000, C.VIII, s.356-359.
- » Kehhâle, Ömer Rıza (v. 1987), *A'lâmü'n-Nisâ* (I-V), Dimeşk, 1959.
- » Kettânî, Muhammed Abdülhay (v. 1382/1962), *et-Terâtîbu'l-İdâriyye* (I-III), çev: Ahmet Özel,

¹¹⁶ Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 74.

- iz yayıncılık, İstanbul, 1993.
- » Müslim, Ebü'l-Hüseyin Haccâc (v. 261/875), *Sahih-i Müslim ve Tercemesi* (I-VIII), çev: Mehmed Sofuoğlu, İrfan Yayınevi, İstanbul, 1967.
  - » Öztürk, Yaşar Nuri, *Asrı Saadetin Büyük Kadınları*, Yeni Boyut, İstanbul, 1990.
  - » Savaş, Rıza, *Hz. Muhammed Devrinde Kadın*, Ravza yay., İstanbul, 1991.
  - » Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr (v. 310/923), *Tarihu't-Taberi (Târîhu'r-Rusûl ve'l-Mülûk)*, Kâhire, Dârü'l-Meârif, 1964.
  - » Topaloğlu, Bekir, *İslâm'da Kadın*, Rağbet yay., İstanbul, 2001.
  - » Uraler, Aynur, "Safiyye", *DİA*, İstanbul, 2008, C. XXXV, s. 475-476.
  - » ....., "Şifâ bint. Abdullah", *DİA*, İstanbul, 2010, C. XXXIX, s. 138.
  - » Yenibaş, Hasan, *Vazifelerinde Peygamber Metodu*, Işık yay., İstanbul, 2011.
  - » Zehebî, Muhammed b. Ahmed b. Osman (v. 748/1348), *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ* (I-XXIII), Beyrut, 1982.